

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY

ELEANOR SHARPSTON

prednesené 10. septembra 2009¹

1. Pred prístupím k Európskej únii uzatvorilo Fínsko dvojstranné investičné dohody s Ruskou federáciou², Bieloruskom³, Čínou⁴, Malajziou⁵, so Srí Lankou⁶ a s Uzbekistanom⁷. Tieto dohody zaručujú investorom každej zmluvnej strany voľný prevod platieb vo voľne zameniteľnej mene súvisiacich s investíciami.⁸

2. Komisia zastáva názor, že takýto voľný pohyb kapitálu, zbavený akéhokoľvek obmedzenia, je nezlučiteľný s článkom 57 ods. 2 ES, článkom 59 ES a článkom 60 ods. 1 ES, ktorý upravuje možnosť Rady obmedziť za určitých okolností pohybu kapitálu a platieb určené pre alebo pochádzajúce z tretích štátov. Domnieva sa, že Fínsko malo uvedené dohody na základe článku 307 druhého odseku ES opätovne prerokovať tak, aby ich

uviedlo do súladu s právom Spoločenstva, a malo zaviesť mechanizmy umožňujúce Rade v budúcnosti rozhodovať o prípadných obmedzeniach.

3. Z tohto dôvodu Komisia Súdnemu dvoru navrhuje, aby určil, že tým, že Fínsko nepodniklo vhodné opatrenia na odstránenie nezlučiteľnosti s právnymi predpismi, si nespĺnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 307 druhého odseku ES.

4. Komisia podala obdobné žaloby o nesplnenie povinnosti tiež proti Rakúsku a Švédsku. Rozsudky vzťahujúce sa na uvedené veci boli vynesené 3. marca 2009⁹. Táto žaloba o nesplnenie povinnosti sa v zásade týka rovnakých otázok ako sú otázky, o ktoré išlo v uvedených veciach.

1 — Jazyk prednesu: angličtina.

2 — Č. 57-58/1991, podpísaná 8. februára 1989, ktorá nadobudla účinnosť 15. augusta 1991.

3 — Č. 89/1994, podpísaná 28. októbra 1992, ktorá nadobudla účinnosť 11. decembra 1994.

4 — Č. 4/1986, podpísaná 4. septembra 1984, ktorá nadobudla účinnosť 26. januára 1986.

5 — Č. 79/1987, podpísaná 15. apríla 1985, ktorá nadobudla účinnosť 3. januára 1988.

6 — Č. 54/1987, podpísaná 27. apríla 1985, ktorá nadobudla účinnosť 25. októbra 1987.

7 — Č. 74/1993, podpísaná 1. októbra 1992, ktorá nadobudla účinnosť 22. októbra 1993.

8 — Pozri tiež vo všeobecnej rovine Eilmansberger, T.: „Bilateral Investment Treaties and EU Law“. In: *Common Market Law Review*, 2009, s. 383 až 429, a osobitne k určitým otázkam nastoleným v tejto veci s. 409 až 413.

9 — Rozsudky Komisia/Rakúsko, C-205/06, Zb. s. I-1301, a Komisia/Švédsko, C-249/06, Zb. s. I-1335.

5. V dôsledku toho bude analýza v týchto návrhoch v zásade založená na tom, ako Súdny dvor rozhodol v týchto dvoch rozsudkoch. Predsa však sa budem v tejto veci osobitne zaoberať novou otázkou účinkov klauzuly zaručujúcej ochranu investícií v rozsahu povolenom vnútroštátnou právnou úpravou zmluvnej strany (ďalej len „sporná klauzula“), ktorú Fínsko zahrnuje do predmetných dohôd¹⁰:

„Každá zmluvná strana zaručuje v každej situácii, v rámci obmedzení povolených jej vlastnými zákonmi a právnymi predpismi a v súlade s medzinárodným právom, rozumné a primerané zaobchádzanie s investíciami občanov a spoločností druhej zmluvnej strany.“¹¹

6. Preskúvam najmä, či, ako to tvrdí fínska vláda, formulácia „v rámci obmedzení povolených jej vlastnými zákonmi a právnymi predpismi“ môže umožniť Fínsku uplatniť obmedzenia pohybu kapitálu a platieb v súlade s článkom 57 ods. 2 ES, článkom 59 ES a článkom 60 ods. 1 ES.

10 — Komisia poznamenáva, že uvedená klauzula chýba v dohodách s Bieloruskom, Ruskou federáciou a Uzbekistanom, zatiaľ čo Fínsko tvrdí, že sa objavuje vo všetkých dohodách s výnimkou dohody uzatvorenej s Ruskou federáciou. Vzhľadom na závery, ku ktorým som dospela, som túto otázku bližšie neskúmala.

11 — Článok 3 dohody uzatvorenej so Srí Lankou. Je nesporné, že ide o formuláciu toho istého druhu, aký má sporná klauzula.

7. Keby to tak bolo, neplatilo by, že Fínsko si nespĺnilo povinnosti, ktoré sú mu uložené článkom 307 druhým odsekom ES¹². Toto ustanovenie zaväzuje členské štáty prijať všetky vhodné opatrenia na odstránenie nezlučiteľnosti s právom Spoločenstva, ktoré boli konštatované v dohodách uzavretých pred ich prístupím. V prípade potreby si členské štáty musia poskytnúť vzájomnú pomoc na dosiahnutie tohto cieľa, a ak je to potrebné, prijať spoločný postoj.¹³

Relevantné ustanovenia právnych predpisov

Viedenský dohovor o zmluvnom práve

8. Článok 31 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve¹⁴ obsahuje všeobecné pravidlo výkladu zmlúv:

„1. Zmluva sa musí vykladať dobromyseľne v súlade s obvyklým významom, ktorý sa dáva

12 — Prípadne s výnimkou dohôd uzatvorených s Bieloruskom, Ruskou federáciou a Uzbekistanom: pozri poznámku pod čiarou 10 vyššie.

13 — Pozri rozsudky Komisia/Rakúsko, body 32 a 34, už citovaný v poznámke pod čiarou 9, a Komisia/Svédsko, body 33 a 35, už citovaný v poznámke pod čiarou 9.

14 — Uzavretý vo Viedni 23. mája 1969, ktorý nadobudol účinnosť 27. januára 1980, UN Doc. A/Conf. 39/27, Organizácia spojených národov, Zbierka zmlúv, zv. 1155, s. 331, 8 ILM 679 (1969) [ďalej len „Viedenský dohovor“].

výrazom v zmluve v ich celkovej súvislosti, a takisto s prihliadnutím na predmet a účel zmluvy.

b) na akúkoľvek neskoršiu prax pri vykonávaní zmluvy, ktorá založila dohodu strán týkajúcu sa jej výkladu;

2. Na účely výkladu zmluvy sa okrem textu, včítane preambuly a príloh, celkovou súvislosťou rozumie:

c) na každé príslušné pravidlo medzinárodného práva použiteľné vo vzťahoch medzi stranami.

a) každá dohoda vzťahujúca sa na zmluvu, ku ktorej došlo medzi všetkými stranami v súvislosti s uzavretím zmluvy;

4. Výraz sa bude chápať v osobitnom zmysle, ak sa potvrdí, že to bolo úmyslom strán.“

b) každá listina vyhotovená jednou alebo viacerými stranami v súvislosti s uzavretím zmluvy a prijatá ostatnými stranami ako listina vzťahujúca sa na zmluvu.

9. Článok 62 Viedenského dohovoru vymenúva možnosti existujúce v prípade podstatnej zmeny pomerov (klauzula *rebus sic stantibus*):

3. Spolu s celkovou súvislosťou bude sa brať zreteľ:

a) na každú neskoršiu dohodu týkajúcu sa výkladu zmluvy alebo vykonávania jej ustanovení, ku ktorej došlo medzi stranami;

„1. Podstatnej zmeny pomerov, ktorá nastala so zreteľom na pomery existujúce v čase uzavretia zmluvy a ktorú predtým strany nepredvídali, sa nemožno dovolávať ako dôvodu pre zánik zmluvy alebo pre odstúpenie od nej, ledaže:

- a) existencia týchto pomerov tvorila podstatný základ súhlasu strán s tým, že budú viazané zmluvou; a pomerov ako dôvodu pre zánik zmluvy alebo pre odstúpenie od nej, môže sa tiež dovolávať tejto zmeny ako dôvodu pre prerušenie vykonávania zmluvy.“
- b) táto zmena zásadne mení rozsah záväzkov, ktoré sa majú podľa zmluvy ešte plniť.

Zmluva ES

2. Podstatnej zmeny pomerov sa nemožno dovolávať ako dôvodu pre zánik zmluvy alebo pre odstúpenie od nej:

10. Článok 57 ods. 2 ES uvádza:

- a) ak zmluva ustanovuje štátne hranice; alebo
- b) ak podstatná zmena je dôsledkom toho, že strana, ktorá sa jej dovoláva, porušila buď záväzok vyplývajúci zo zmluvy alebo akýkoľvek iný medzinárodný záväzok, ktorý prevzala voči ktorejkoľvek druhej strane zmluvy.

3. Ak sa strana podľa predchádzajúcich odsekov môže dovolávať podstatnej zmeny

„V úsilí dosiahnuť voľný pohyb kapitálu medzi členskými štátmi a tretími krajinami v čo najväčšom rozsahu a pri rešpektovaní ostatných kapitol tejto zmluvy, môže Rada na návrh Komisie kvalifikovanou väčšinou hlasov prijať opatrenia o pohybe kapitálu do tretích krajín a z tretích krajín v oblasti priamych investícií — vrátane investícií do nehnuteľného majetku, usadenia sa, poskytovania finančných služieb alebo prístupu cenných papierov na kapitálové trhy. Pri opatreniach prijatých podľa tohto odseku, ktoré sú v oblasti liberalizácie pohybu kapitálu do tretích krajín alebo z tretích krajín v práve Spoločenstva krokom späť, sa vyžaduje jednotnosť.“

11. Článok 59 ES uvádza:

„Ak pohyb kapitálu do tretích krajín alebo z tretích krajín vo výnimočných okolnostiach spôsobí alebo hrozí, že spôsobí vážne ťažkosti fungovaniu hospodárskej a menovej únie, na návrh Komisie a po porade s ECB môže Rada kvalifikovanou väčšinou hlasov prijať voči tretím krajinám ochranné opatrenie na obdobie najviac šiestich mesiacov za predpokladu, že takéto opatrenia sú jednoznačne nevyhnutné.“

12. Článok 60 ods. 1 ES uvádza:

„Ak sa činnosť Spoločenstva, ako ju predvída článok 301, pokladá za nevyhnutnú, môže Rada prijať potrebné naliehavé opatrenia v oblasti pohybu kapitálu a platieb so zreteľom na tretie krajiny, a to postupom vymedzeným v článku 301.“

13. Podľa článku 307 ES:

„Ustanovenia tejto zmluvy neovplyvnia práva a povinnosti vyplývajúce z dohôd uzavretých pred 1. januárom 1958 alebo pre prístupujúce štáty pred dňom ich prístupu medzi jedným alebo viacerými členskými štátmi na jednej strane a jedným alebo viacerými tretími krajinami na strane druhej.“

V prípade, že tieto dohody sú nezlučiteľné s touto zmluvou, členský štát alebo dotknuté štáty podniknú vhodné opatrenia na odstránenie zistených nezlučiteľností. Ak je to potrebné, členské štáty si na dosiahnutie tohto cieľa môžu poskytnúť vzájomnú pomoc a zaujať spoločný postoj.

Pri uplatňovaní dohôd uvedených v prvom odseku zoberú členské štáty do úvahy, že výhody poskytnuté v tejto zmluve každým členským štátom obsiahnuté v tejto zmluve tvoria neoddeliteľnú súčasť založenia Spoločenstva, a sú preto neoddeliteľne spojené s vytvorením spoločných orgánov, poverením týchto orgánov právomocami a poskytovaním rovnakých výhod všetkými členskými štátmi.“

Konanie

stanom, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z uvedeného článku 307 ES,

14. V odpovedi na výzvu zo 7. mája 2004, odôvodnené stanovisko zo 16. marca 2005 a dodatočné odôvodnené stanovisko zo 4. júla 2006 fínska vláda uviedla, že predmetné ustanovenia v dvojstranných investičných dohodách sú v súlade s povinnosťami, ktoré jej vyplývajú z článku 57 ods. 2 ES, článku 59 ES a článku 60 ods. 1 ES. Nevidela teda potrebu prijímať opatrenia uvedené v článku 307 ES na odstránenie uvádzaných nezlučiteľností.¹⁵

— zaviazal Fínsku republiku na náhradu trov konania.

15. Komisia podala túto žalobu 20. februára 2007.

17. Písomné pripomienky predložili rakúska, fínska, nemecká, maďarská, litovská a švédka vláda, ako aj Komisia.

16. Navrhuje, aby Súdny dvor:

18. Fínska vláda pôvodne navrhla uskutočniť pojednávanie, neskôr však svoj návrh vzala späť. Preto sa pojednávanie neuskutočnilo.

— určil, že Fínska republika si tým, že neprijala vhodné opatrenia uvedené v článku 307 druhom odseku ES na odstránenie nezlučiteľností so Zmluvou týkajúcich sa ustanovení vzťahujúcich sa na prevody obsiahnutých v dvojstranných investičných dohodách, ktoré uzatvorila s Ruskou federáciou (bývalým Sovietskym zväzom), Bieloruskom, Čínou, Malajziou, so Srí Lankou a s Uzbeki-

Nezlučiteľnosť dohôd so Zmluvou ES

15 — Listom z 27. októbra 2006 Fínsko informovalo Komisiu, že uzatvorilo novú dvojstrannú investičnú dohodu s Čínou, ktorá mala nadobudnúť účinnosť 15. novembra 2006. Nezaslalo však kópiu textu Komisi ani neuviedlo, či je deň nadobudnutia účinnosti konečný. Tým sa to zatiaľ skončilo.

19. Fínsko a členské štáty, ktoré sa konania zúčastňujú ako vedľajší účastníci, tvrdia, že pri neexistencii opatrenia prijatého Radou voči

predmetným tretím štátom je uvádzané nesplnenie povinností čisto hypotetické, keďže neexistujú žiadne „konštatované nezlučiteľnosti“ v zmysle článku 307 druhého odseku ES. Povinnosť členských štátov odstrániť „konštatované nezlučiteľnosti“ nastáva len vtedy, keď Komisia určí existenciu takej nezlučiteľnosti. To isté tvrdenie predložili rakúska a švédska vláda, ako aj členské štáty, ktoré sa zúčastnili konania ako vedľajší účastníci konania, vrátane Fínska, v sporoch, ktoré viedli k vydaniu rozsudkov vo veci Komisia/Rakúsko a Komisia/Švédsko.¹⁶

dohodou nezlučiteľné, pokiaľ táto dohoda na jednej strane neobsahuje ustanovenie o možnosti dotknutého členského štátu vykonávať svoje práva a povinnosti ako člen Európskeho spoločenstva a na druhej strane to neumožňuje ani nijaký iný mechanizmus medzinárodného práva“¹⁷.

20. Hoci Súdny dvor výslovne neodpovedal na toto tvrdenie, rozhodol, že na dosiahnutie skutočného účinku článku 57 ods. 2 ES, článku 59 ES a článku 60 ods. 1 ES je potrebné, aby sa opatrenia na obmedzenie voľného pohybu kapitálu mohli v prípade, že ich Rada prijme, ihneď použiť voči štátom, ktorých sa týkajú, pričom medzi ne môžu patriť aj štáty, ktoré podpísali jednu zo sporných dohôd s predmetným členským štátom. Zdá sa teda, že tvrdenie vyvodzované z „chýbajúceho konštatovania (za súčasného stavu vecí) nezlučiteľnosti“ nebolo považované za relevantné.

21. Súdny dvor tiež rozhodol, že „tieto právomoci Rady, ktoré smerujú jednostranne k prijatiu obmedzujúcich opatrení voči tretím krajinám v rovnakej alebo súvisiacej oblasti, ako je predmet úpravy predchádzajúcej dohody uzatvorenej medzi členským štátom a tretou krajinou, sa preto zdajú byť s touto

22. Preskúvam postupne každú z týchto podmienok nezlučiteľnosti.

Obsahujú predmetné dohody ustanovenie umožňujúce Fínsku vykonávať si práva a plniť si povinnosti člena Spoločenstva?

23. Je nesporné, že sporné dohody neobsahujú žiadne ustanovenie výslovne vyhradzujúce Spoločenstvu možnosť uplatniť obmedzenia pohybu kapitálu a platieb na základe článku 57 ods. 2 ES, článku 59 ES a článku 60 ods. 1 ES.

16 — Rozsudky Komisia/Rakúsko, už citovaný, body 18 až 23, a Komisia/Švédsko, už citovaný, body 17 až 21.

17 — Rozsudky Komisia/Rakúsko, už citovaný, bod 37, a Komisia/Švédsko, už citovaný, bod 38.

24. Napriek tomu fínska a litovská vláda tvrdia, že sporná klauzula umožňuje Fínsku dodržiavať obmedzujúce opatrenia prijaté Radou na základe uvedených ustanovení Zmluvy ES.

25. Fínska vláda tvrdí, že tieto opatrenia by mohli byť uplatnené ihneď, keďže všetky obmedzujúce opatrenia prijaté Radou by boli zahrnuté do fínskej právnej úpravy, na ktorú odkazuje sporná klauzula, z dôvodu uplatnenia zásady priameho účinku práva Spoločenstva. Je bezvýznamné, že samotné Spoločenstvo nie je zmluvnou stranou predmetných dohôd. Litovská vláda pripomína, že právo Spoločenstva tvorí súčasť vnútroštátneho práva.

26. Predsa však podľa môjho názoru otázka nestojí tak, že treba určiť, či (ako to v skutočnosti je) právo Spoločenstva je neoddeliteľnou súčasťou vnútroštátneho práva. V skutočnosti kľúčový aspekt tohto sporu spočíva v otázke, či skutočnosť, že Fínsko by sa prípadne mohlo odvolať na ustanovenie „v rámci obmedzení povolených jej vlastnými zákonmi a právnymi predpismi“ voči tretím štátom, s ktorými uzatvorilo sporné dohody, predstavuje dostatočnú záruku uplatnenia obmedzení pohybu kapitálu a platieb týkajúcich sa tretích štátov na základe článku 57 ods. 2 ES, článku 59 ES a článku 60 ods. 1 ES.

27. Nemyslím si, že to tak je. Rovnako ako generálny advokát Poiares Maduro, zastávam názor, že uplatňovanie článku 307 ES nie je primerane zaručené neurčitým výkladom klauzúl objavujúcich sa v medzinárodnej dohode¹⁸. Naopak, článok 307 ES „má všeobecný dosah a uplatňuje sa na každý medzinárodný dohovor, bez ohľadu na jeho predmet, ktorý môže mať dopad na uplatňovanie Zmluvy“¹⁹.

28. V tomto ohľade by som rada uviedla paralelu s judikatúrou Súdneho dvora o nedostatočnom prebratí smerníc členským štátom.

29. Podľa ustálenej judikatúry na prebratie smernice síce nie je potrebné konanie zákonodarcu v každom členskom štáte, je však nevyhnutné, aby príslušné vnútroštátne právo skutočne zabezpečilo plné uplatňovanie smernice, aby právna situácia vyplývajúca z tohto práva bola dostatočne určitá a zrozumiteľná a aby oprávnení mali možnosť poznať všetky svoje práva a prípadne mali možnosť uplatniť ich na vnútroštátnych súdoch²⁰.

18 — Návrhy vzťahujúce sa na rozsudky Komisia/Rakúsko už citovaný, a Komisia/Švédsko, už citovaný, bod 62.

19 — Rozsudky Súdneho dvora zo 14. októbra 1980, Burgoa, 812/79, Zb. s. 2787, bod 6 (kurzívou zvýraznila generálna advokátka), a z 5. novembra 2002, Komisia/Spojené kráľovstvo, C-466/98, Zb. s. I-9427, bod 23 a tam citovaná judikatúra.

20 — Pozri rozsudok Súdneho dvora z 9. septembra 2004, Komisia/Španielsko, C-70/03, Zb. s. I-7999, bod 15 a tam citovanú judikatúru. Súdny dvor napríklad rozhodol, že „existencia všeobecných zásad ústavného alebo správneho práva“ (rozsudok Súdneho dvora z 23. mája 1985, Komisia/Nemecko, 29/84, Zb. s. 1661, bod 23) alebo „všeobecného právneho rámca“ (rozsudok z 20. mája 1992, Komisia/Holandsko, C-190/90, Zb. s. I-3265, bod 17) môžu stačiť na prebratie smernice za predpokladu, že spĺňajú tieto minimálne požiadavky.

30. Súdny dvor tiež rozhodol, že jednoduchá existencia správnej praxe súladnej so smernicou²¹ alebo možnosť, že súdna moc bude vykladať vnútroštátne právo v súlade so smernicou²², nezabavuje členský štát jeho povinnosti prijať primerané a záväzné opatrenia na prebratie smernice. Súdny dvor uviedol, že nesmie byť možné, v praxi alebo čo i len teoreticky, aby spôsob prebratia smernice mohol ohroziť správne zavedenie ňou uloženého režimu²³.

31. Súdny dvor okrem iného jasne potvrdil, že členský štát sa nemôže dovolávať priameho účinku smerníc na vyvrátenie výhrady vyvodzovanej z neúplného prebratia jednej zo smerníc²⁴.

32. Podľa mňa tieto zásady môžu a mali by byť v tejto veci uplatnené *mutatis mutandis*. Zdá sa totiž, že Súdny dvor v rozsudkoch Komisia/Rakúsko a Komisia/Švédsko prijal pravidlo, ktoré je veľmi podobné pravidlu zavedenému už citovanou judikatúrou; v skutočnosti totiž vyžadoval záruku toho, aby obmedzenia pohybu kapitálu a platieb upravené v článku 57 ods. 2 ES, článku 59 ES

a článku 60 ods. 1 ES mohli byť v prípade potreby zavedené²⁵.

33. Nemyslím si, že Fínsko môže takú záruku poskytnúť.

34. Samozrejme, jeho schopnosť dosiahnuť ju by napokon závisela od spôsobu, akým by medzinárodný súd alebo rozhodcovský súd vyložil ustanovenie „v rámci obmedzení povolených jej vlastnými zákonmi a právnymi predpismi“. Podľa ustálenej judikatúry sa musí medzinárodná zmluva vykladať v závislosti od svojho znenia, ako aj vo svetle svojich cieľov. Článok 31 Viedenského dohovoru²⁶, ktorý v tomto smere vyjadruje všeobecné medzinárodné obyčajové právo²⁷, spresňuje, že zmluva sa musí vykladať dobromyseľne, v súlade s obvyklým významom, ktorý sa dáva výrazom v zmluve v ich celkovej súvislosti, a takisto sa prihliadnutím na predmet a účel zmluvy²⁸. Nemožno vylúčiť, že uplatniac toto ustanovenie, bude predložený argument s cieľom presvedčiť medzinárodný súd alebo rozhodcovský súd, aby vyložil spornú klauzulu ako odkaz na právo Spoločenstva.

21 — Pozri napríklad rozsudok z 15. marca 1990, Komisia/Holandsko, C-339/87, Zb. s. I-851, bod 36.

22 — Pozri napríklad rozsudok z 27. októbra 1993, Steenhorst-Neerings, C-338/91, Zb. s. I-5475, body 32 až 34.

23 — Pozri napríklad rozsudok z 9. apríla 1987, Komisia/Taliansko, 363/85, Zb. s. 1733, body 10 a 12.

24 — Pozri napríklad rozsudky zo 6. mája 1980, Komisia/Belgicko, 102/79, Zb. s. 1473, bod 12; z 25. júla 1991, Emmott, C-208/90, Zb. s. I-4269, bod 20, a z 20. marca 1997, Komisia/Nemecko, C-96/95, Zb. s. I-1653, bod 37.

25 — Pozri rozsudky Komisia/Rakúsko, body 38 a 40, už citovaný, a Komisia/Švédsko, už citovaný, body 39 a 41.

26 — Pozri bod 8 vyššie a poznámku pod čiarou 14.

27 — Pozri napríklad rozsudok Medzinárodného súdneho dvora, Suverenita nad Pulau Ligitan a Pulau Sipadan (Indonézia/Malajzia), I. C. J. Reports of Judgements, Advisory Opinions and Orders, 2002, s. 625, bod 37.

28 — Pozri rozsudky Súdneho dvora z 20. novembra 2001, Jany a i., C-268/99, Zb. s. I-8615, bod 35, a z 10. januára 2006, IATA a ELFAA, C-344/04, Zb. s. I-403, bod 40.

35. Predsa však sa domnievam, že tento výsledok je veľmi neistý. Bez toho, aby bolo nevyhnutné preskúmať otázku podrobne, nemyslím si, že uplatnenie článku 31 Viedenského dohovoru alebo akéhokoľvek iného pravidla vzťahujúceho sa na výklad zmlúv by mohlo poskytnúť dostatočnú záruku, že Fínsko zavedie obmedzenia pohybu kapitálu a platieb v súlade s článkom 57 ods. 2 ES, článkom 59 ES a článkom 60 ods. 1 ES. Jednoducho iba možnosť, že medzinárodný súd alebo rozhodcovský súd by mohol vykladať spornú klauzulu v tomto zmysle, nestačí na to, aby zbavila Fínsko jeho povinností.

37. Posúdenie, ktoré Súdny dvor vykonal k doložke, ktorú malo Rakúsko v úmysle zahrnúť do budúcich dohôd, teda nemožno analogicky uplatniť.

36. Naproti tomu v rozsudku Komisia/Rakúsko Súdny dvor uviedol, že Rakúsko plánuje počas vyjednávaní alebo pri príležitosti obnovenia existujúcich investičných dohôd zapracovať doložku, podľa ktorej by boli niektoré právomoci vyhradené regionálnym organizáciám a ktorá by tak umožnila uplatňovanie opatrení na obmedzenie pohybu kapitálu a platieb prijímaných Radou. Súdny dvor uznal, že taká doložka by sa v zásade musela považovať za ustanovenie, ktoré by odstránilo konštatovanú nezlučiteľnosť²⁹. Predsa však doložka vykazujúca tieto vlastnosti sa značne líši od spornej klauzuly.

38. Preto dospievam k záveru, že sporné dohody neobsahujú žiadne ustanovenie umožňujúce Fínsku vykonávať si práva a plniť si povinnosti člena Spoločenstva.

Existuje mechanizmus medzinárodného práva umožňujúci Fínsku vykonávať si práva a plniť si povinnosti ako člen Spoločenstva?

29 — Rozsudok Komisia/Rakúsko, už citovaný, body 40 a 41. Ako poznamenal Súdny dvor, predsa však bolo nesporné, že Rakúsko nepodniklo „v lehote stanovenej v odôvodnenom stanovisku Komisie nijaké kroky voči dotknutým tretím krajinám, aby odstránila riziko rozporu s možnými opatreniami Rady podľa článku 57 ods. 2 ES a článkov 59 EÚ a 60 ods. 1 ES, ktorý môže nastať pri uplatňovaní investičných dohôd uzatvorených s týmito tretími krajinami“ (bod 42).

39. Litovská a maďarská vláda tvrdia, že členský štát by mohol prijať obmedzujúce opatrenia, ak by využil možnosti ponúkané medzinárodným právom, konkrétne ak by pozastavil uplatňovanie zmluvy alebo ukončil

jej platnosť, s využitím klauzuly *rebus sic stantibus*³⁰.

40. V sporoch, ktoré viedli k rozsudkom Komisia/Rakúsko a Komisia/Švédsko, uviedli žalované členské štáty rôzne mechanizmy medzinárodného práva, vrátane klauzuly *rebus sic stantibus*, ktorá by im podľa ich názoru umožnila vykonávať si práva a plniť si povinnosti členov Spoločenstva³¹.

41. Súdny dvor tieto tvrdenia rázne odmietol.³² Rozhodol, že sa nezdá, že by mechanizmy uvádzané Rakúskom a Švédskom zaručovali, že uvedené členské štáty budú schopné splniť si povinnosti vyplývajúce im z práva Spoločenstva, a to z dvoch dôvodov: „Po prvé lehoty spojené s každým medzinárodným vyjednávaním, ktoré by sa vyžadovalo pri opätovnej diskusii o predmetných dohodách, sú nezlučiteľné s užitočným účinkom týchto opatrení. Po druhé možnosť použiť iné prostriedky, ktoré medzinárodné právo ponúka, ako napríklad pozastavenie platnosti dohody, prípadne zrušenie predmetných dohôd alebo niektorých ich ustanovení, je vo svojich účinkoch veľmi neistá, aby

zaručila, že opatrenia prijaté Radou by mohli byť efektívne použité“³³.

42. Na základe toho dospievam k záveru, že v medzinárodnom práve neexistuje nijaký mechanizmus zaručujúci, že Fínsko bude schopné vykonávať si práva a plniť si povinnosti člena Spoločenstva.

Žalobný návrh týkajúci sa nezlučiteľnosti dohôd s právom Spoločenstva

43. Sporné dohody neobsahujú žiadne výslovné ustanovenie umožňujúce Fínsku vykonávať si práva a plniť si povinnosti člena Spoločenstva. Okrem toho neexistuje nijaký mechanizmus medzinárodného práva zaručujúci, že Fínsko bude schopné takého ustanovenia dosiahnuť. Vyvodzujem z toho teda, že sporné dohody sú nezlučiteľné s právomocami Rady vo veci obmedzení pohybu kapitálu a platieb upravenými v článku 57 ods. 2 ES, článku 59 ES a článku 60 ods. 1 ES a že Fínsko je povinné prijať opatrenia uvedené v článku 307 druhom odseku ES.

30 — Pozri článok 62 Viedenského dohovoru, už citovaný v bode 9 vyššie.

31 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Poiares Maduro vo veciach Komisia/Rakúsko, rozsudok už citovaný, a Komisia/Švédsko, rozsudok už citovaný, body 55 až 62.

32 — Rozsudky Komisia/Rakúsko, už citovaný, body 38 až 40, a Komisia/Švédsko, už citovaný, body 39 až 41.

33 — Pozri tiež rozsudok Medzinárodného súdneho dvora, Projekt Gabčíkovo — Nagymaros (Maďarsko/Slovensko), rozsudok, I. C. J. Reports of Judgements, Advisory Opinions and Orders, 1997, s. 7, bod 104 („Negatívne a podmienené vymedzenie textu článku 62 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve okrem toho jasne naznačuje, že stabilita zmluvných vzťahov si vyžaduje, aby sa dovolávanie sa podstatnej zmeny okolností použilo len vo výnimočných prípadoch.“), citovaný Súdnym dvorom v rozsudku z 16. júna 1998, Racke, C-162/96, Zb. s. I-3655, bod 50.

Podniklo Fínsko vhodné opatrenia v súlade s článkom 307 ES?

povinnosť ukončiť platnosť sporných dvojstranných investičných dohôd.

44. Fínsko sústavne tvrdilo, že dvojstranné investičné dohody nie sú nezlučiteľné so Zmluvou a že z toho dôvodu nie je nevyhnutný žiadny úkon podľa článku 307 ES. Je nesporné, že Fínsko v skutočnosti neprijalo nijaké opatrenie s využitím uvedeného článku.

45. Rakúska, maďarská a nemecká vláda tvrdia, že z dôvodu hospodárskej a politickej dôležitosti predmetných dvojstranných investičných dohôd by bolo možné iba v krajnom prípade pomýšľať na ukončenie ich platnosti s cieľom zabezpečiť dodržiavanie práva Spoločenstva. Keďže obmedzujúce klauzuly majú len dočasnú povahu, definitívne ukončenie platnosti existujúcich dohôd by bolo nepriemerané.

46. V rozsudkoch Komisia/Rakúsko a Komisia/Švédsko Súdny dvor nikde nenaznačil, že by žalované členské štáty mali

47. Súdny dvor jednoducho poznamenal, že nezlučiteľnosti so Zmluvou, ku ktorým vedú investičné dohody, nie sú obmedzené na členský štát žalovaný v každom jednotlivom prípade. Súdny dvor teda rozhodol, že podľa článku 307 druhého odseku ES sa členské štáty zaväzujú, že si v prípade potreby poskytnú vzájomnú pomoc pri odstránení konštatovaných nezlučiteľností a prípadne prijmú spoločný postoj. Súdny dvor dodal, že v rámci zodpovednosti, ktorú Komisia má podľa článku 211 ES v oblasti dohľadu nad uplatňovaním ustanovení Zmluvy, má prijať potrebné opatrenia na uľahčenie vzájomnej pomoci medzi dotknutými členskými štátmi, ako aj na prijatie spoločného postoja týmito štátmi³⁴.

48. Tieto pripomienky sa rovnako uplatňujú aj v prejednávanej veci.

49. Okrem iného v rozsudku Komisia/Portugalsko³⁵ Súdny dvor vysvetlil, ako možno napraviť porušenie článku 307 ES. Rozhodol, že ak v rámci článku 307 ES „majú členské

34 — Rozsudky Komisia/Rakúsko, už citovaný, body 43 a 44, a Komisia/Švédsko, už citovaný, body 43 a 44.

35 — Rozsudok zo 4. júla 2000, Komisia/Portugalsko, C-62/98, Zb. s. I-5171.

štáty voľbu, pokiaľ ide o vhodné opatrenia, ktoré treba prijať, majú napriek tomu povinnosť odstrániť nezlučiteľnosti existujúce medzi dohodou uzatvorenou pred prístupom k Spoločenstvám a Zmluvou ES. Ak sa členský štát stretáva s ťažkosťami znemožňujúcimi úpravu dohody, nemožno... vylúčiť, že bude povinný túto dohodu vypovedať³⁶. V odpovedi na tvrdenie Portugalska, podľa ktorého by podobná výpoveď so sebou prinášala neprimerané vylúčenie jeho záujmov vo veci zahraničnej politiky vo vzťahu k záujmu Spoločenstva, Súdny dvor uviedol, že rovnováha medzi záujmami viazucimi sa na zahraničnú politiku členského štátu a záujmom Spoločenstva už nachádza svoj výraz v článku 307 ES, keďže toto ustanovenie „umožňuje členskému štátu neuplatňovať normu Spoločenstva za účelom rešpektovania práv tretích štátov vyplývajúcich z predchádzajúcej dohody a dodržiavať svoje zodpovedajúce povinnosti. Tento článok im rovnako poskytuje voľbu vhodných opatrení tak, aby bola dotknutá dohoda uvedená do súladu s právom Spoločenstva“³⁷.

50. Vyvodzujem z toho teda, že Fínska republika si tým, že nepodnikla vhodné opatrenia uvedené v článku 307 druhom odseku ES na odstránenie nezlučiteľností týkajúcich sa ustanovení o prevodoch objavujúce sa v dvojstranných investičných doho-

dách uzatvorených s Ruskou federáciou (bývalým Sovietskym zväzom), Bieloruskom, Čínou, Malajziou, so Srí Lankou a s Uzbekistanom, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 307 ES.

Zásada zákazu diskriminácie

51. Maďarská a nemecká vláda tvrdia, že konštatovanie nezlučiteľnosti na základe článku 307 druhého odseku ES by bolo v rozpore so zásadou slobodnej hospodárskej súťaže na vnútornom trhu a zásadou zákazu diskriminácie. Občania a podniky Fínska, ako aj iní občania a podniky EÚ, na ktorých sa uplatňuje Zmluva, by boli znevýhodnení vo vzťahu k iným členským štátom a osobám, na ktoré sa uplatňujú dvojstranné investičné dohody, ktoré neboli kritizované Komisiou.

52. Podľa ustálenej judikatúry zásada zákazu diskriminácie vyžaduje, aby sa porovnateľné

36 — Rozsudok Komisia/Portugalsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 35, bod 49.

37 — Rozsudok Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 50.

situácie neposudzovali rozdielne a rozdielne situácie neposudzovali rovnako, ak takéto posudzovanie nie je objektívne odôvodnené³⁸.

53. Predsa však situácia členských štátov, ktoré boli predmetom žaloby na základe článku 226 ES, je objektívne odlišná od situácie ostatných členských štátov. Opačný postoj by vážne ohrozil slobodu Komisie podať žalobu o nesplnenie povinnosti, ak to považuje za nevyhnutné, pri vykonávaní svojej úlohy strážcu Zmluvy.

54. Ako strážca Zmluvy má totiž Komisia ako jediná právomoc na rozhodnutie, či je vhodné zahájiť konanie o nesplnenie povinnosti a z dôvodu akého konania alebo opomenutia, za ktoré je dotknutý členský štát zodpovedný, musí byť toto konanie začaté. V rámci právomocí, ktoré jej priznáva článok 226 ES, Komisia nemusí preukázať existenciu záujmu na konaní³⁹.

38 — Rozsudok Súdneho dvora zo 14. mája 2009, Azienda Agricola Disarò Antonio a i., C-34/08, Zb. s. I-4023, bod 67 a tam citovaná judikatúra.

39 — Pozri rozsudok Súdneho dvora z 5. novembra 2002, Komisia/Nemecko, C-476/98, Zb. s. I-9855, bod 38 a tam citovanú judikatúru.

55. Okrem toho je nesporné, že členský štát nemôže odôvodniť nevykonanie povinností, ktoré mu vyplývajú zo Zmluvy, tou okolnosťou, že ani iné členské štáty si povinnosti nesplnili. V právnom poriadku Spoločenstva založenom Zmluvou totiž nemôže byť uplatnenie práva Spoločenstva členskými štátmi podrobené podmienke reciprocity. Článok 226 ES a článok 227 ES upravujú vhodné opravné prostriedky na účely vyrovnania sa s nesplnením si povinností⁴⁰.

56. Tvrdenie založené na zákaze diskriminácie musí byť teda zamietnuté.

Trovy

57. Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Komisia navrhla zaviazať Fínsko na náhradu trov konania. Je teda opodstatnené rozhodnúť v tomto zmysle.

40 — Pozri rozsudok Súdneho dvora z 29. marca 2001, Portugalsko/Komisia, C-163/99, Zb. s. I-2613, bod 22 a tam citovanú judikatúru.

Návrh

58. Navrhujem, aby Súdny dvor:

- určil, že Fínska republika si tým, že nepodnikla vhodné opatrenia upravené v článku 307 druhom odseku ES na odstránenie nezlučiteľností so Zmluvou týkajúcich sa ustanovení vzťahujúcich sa na prevody obsiahnutých v dvojstranných investičných dohodách, ktoré uzatvorila s Ruskou federáciou (bývalým Sovietskym zväzom), Bieloruskom, Čínou, Malajziou, so Srí Lankou a s Uzbekistanom, nespĺnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z uvedeného článku 307 ES,

- zaviazal Fínsku republiku na náhradu trov konania.